

EDITORIAL

Catalunya i Espanya a l'època moderna. És possible que el títol genèric de les taules rodones que ha organitzat aquesta revista, com a rerafons de l'homenatge al professor John H. Elliott, no sigui ben entès per tot el modernisme espanyol. Alguns historiadors, efectivament, consideren que situem a Catalunya i Espanya en condicions de comparació paritària i que la pròpia conjunció copulativa era massa fràgil com per a definir la vinculació de Catalunya a la realitat hispànica. De bon antuvi, cal dir que no és la nostra intenció aconseguir la unanimitat en les sensibilitats nacionals dels historiadors espanyols. Evidentment, el títol respon a l'anàlisi del problema-objecte del llibre d'Elliott que ens ha servit, en tot moment, de referència: la revolució catalana de 1640. L'eix de les taules rodones organitzades ha estat l'intent de respondre a les raons del contenciós de Catalunya amb la monarquia hispànica que portaren als catalans de 1640 a optar per la separació d'aquesta monarquia, intentar conèixer millor les claus del divorci que féu sortir a Catalunya, no òbviament de la realitat geogràfica espanyola, però sí d'una monarquia, l'adjectiu referencial de la qual era el d'hispànica.

Sota aquest rètol de *Catalunya i Espanya* hem pretès, en les referides taules rodones, confrontar no tant dos conceptes sino dos problemes: el problema d'Espanya i el problema de Catalunya. Del primer, se n'ha estat parlant des de Quevedo fins a la Generació del 98. El problema d'Espanya en el segle XVII no era altre que el de l'articulació de les diferents formacions històriques peninsulars en el marc d'una monarquia que, de la seva primigènia natura de *monarquia composta*, pretén progressivament guanyar homogeneïtat, sobre la base de reduir l'espanyolitat a Castella i rearmar-se de valors genèrics abstractes com signes d'identitat nacional espanyola. Aquell *problema d'Espanya* es deixava sentir en multitud de situacions amb infinitat de qüestions subsidiàries, des de la suposada desigualtat contributiva, fins la insolidaritat en les empreses militars de la monarquia, passant per la consciència castellana d'extranyament i refús a l'hora d'optar a determinats càrrecs públics a Catalunya. Però aquell problema d'Espanya ho era en tant que existia l'anomenat *problema de Catalunya*. I aquest era el de la consciència progressiva de marginalitat en una monarquia cada vegada més castellanocèntrica i pretesament absolutista. La percepció catalana d'una llengua diferent a la castellana, d'una memòria històrica comuna, d'un règim jurídic-institucional propi entre els símptomes de la incomprensió d'una monarquia que veia la diversitat com una font de feblesa, va generar un imaginari català victimista sense el qual és difícil d'entendre la confrontació dràstica de 1640 i el divorci conseqüent. El problema de Catalunya es va viure

primer com un tancament en si mateixa amb escassa voluntat de col·laboració per degenerar en un refús tan lamentable com il·lògic.

Així, doncs, ha de quedar clar que el nostre objectiu ha estat el d'analitzar les bases de la confrontació del problema d'Espanya i el problema de Catalunya. La conjunció coordinativa que hem situat entre ambdós conceptes-problemes (Catalunya i Espanya) no pot reflexar una altra cosa que la nostra voluntat d'exercir de notaris de les respectives legítimes argumentacions d'una i altra procedència. Qualsevol preposició (la vilariana *dins*, per exemple) introduiria un matis conceptual que el 1640 estava mancat de sentit. Entenem que l'obvietat de l'adscripció geogràfica de Catalunya a Espanya no invalida que en la conjuntura històrica analitzada l'adscripció política fos qüestionada i, per tant, ens exigeix com a simples analistes de la realitat la neutra conjunció. Entre les diferents alternatives de preposició-dependència possibles hem optat, en conclusió, per la conjunció que ens sembla, en la pràctica, menys ideològica.

La qüestió per a nosaltres, en definitiva, no és gramatical ni semàntica, sino de fons. Les dotze ponències de les tres taules rodones que ha organitzat la revista *Manuscrits* ¿han servit per a clarificar millor les claus del contenciós aquí plantejat? El lector ho jutjarà i si la seva resposta fos positiva, aquesta revista consideraria plenament coberts els seus objectius. En qualsevol cas, mai podrem oblidar el testimoni de generositat cap aquesta revista que va demostrar John H. Elliott i les proves de simpatia i suport que ha rebut de tots els ponents i dels que varen intervenir en els debats subsegüents. A tots ells, un cop més, gràcies.